



Α Ν Ε Ξ Ε Ρ Ε Υ Ν Η Τ Α

# ΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ

ΜΝΙΝΑ ΚΟΝΙΤΣΑ ΠΩΓΩΝΙ

Στέφανος Γ. Ψημένος



Ο Στέφανος Ψημένος γεννήθηκε το 1963 στην Αθήνα. Ταξιδεύει - και μάλιστα με μοτοσυκλέτα! - από πύλη τριών μηνών, αφού η έγκυος μητέρα του δεν διάταξε να συνοδέψει τον αθεόφοβο πατέρα του σ' ένα μακρύ και κουραστικό ταξίδι με βέσπα από τη Λάρισα στην Αθήνα. Τα ταξίδια συνεχίστηκαν με πιο συναρπαστικό όχημα, μια εξακύλινδρη στέσιον Σεβρολέτ, από τη μια ακτή των Ηνωμένων Πολιτειών ως την άλλη, την εποχή (1968 - 1970) που η - ήδη εξαμελής - οικογένεια Ψημένου μετακόμισε στην Αμερική. Τη δεκαετία 1970 - 1980 η οκταμελής πλέον οικογένεια Ψημένου ταξίδευε με Οπελ στέισον στις πιο απίθανες γωνιές της Ελλάδας και διανυκτέρευε κάτω από τον έναστρο - ενίοτε και βροχερό - ουρανό στις πιο εξωτικές ερημικές παραλίες της χώρας μας, ακολουθώντας με ενθουσιασμό τον μπαμπά Ψημένο που εκείνη την εποχή ήταν μαγεμένος με το υποβρύχιο ψάρεμα.

Τελείωσε το δημοτικό, το Γυμνάσιο και το Λύκειο στου Παπάγου και το 1980 αγόρασε το πρώτο του μηχανάκι που ήταν - τι σύμπτωση! - μια βέσπα 50 κυβικών, με την οποία αλώνισε όλη την Ελλάδα κάνοντας ψαροντουφεκάδικες εξορμήσεις (το μήλο κάτω από τη μηλιά θα πέσει!). Δευτεροετής φοιτητής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών (Τμήμα Πολιτικών Επιστημών και Διεθνών Σπουδών) αγόρασε την πρώτη του μεγάλη μοτοσυκλέτα και μ' αυτήν αλώνισε την Ευρώπη, γράφοντας παράλληλα και ταξιδιωτικά άρθρα σε περιοδικά μοτοσυκλέτας. Το γράψιμο τον κέρδισε από την πρώτη στιγμή, και από αυτό κέρδισε και τα πρώτα του "σοβαρά" χρήματα, εργαζόμενος ως κειμενογράφος σε πολυεθνικές διαφημιστικές εταιρίες, την περίοδο 1988 - 1994. Το 1994 ίδρυσε μαζί με τον Γιάννη Τεγόπουλο την εκδοτική εταιρία ROAD, και από τότε ταξιδεύει με τη μοτοσυκλέτα του σε κάθε γωνιά της Ελλάδας "αλιεύοντας" τους θησαυρούς και τις ομορφιές της, δημιουργώντας τους ταξιδιωτικούς οδηγούς και τους χάρτες της ROAD. Είναι παντρεμένος με τη Λέττα Τασούλα και έχει δύο παιδιά, τον Γιωργή (9 ετών) και τον Βαγγέλη (6 ετών), που ήδη από τώρα - τι παράξενο! - έχουν εκδηλώσει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις μοτοσυκλέτες και τη θάλασσα!

Στη Λέττα Τασούλα, τη γυναίκα μου

Η δική μου κατάθεση ήταν εύκολη υπόθεση

Δωρεάν έλαβα και δωρεάν έδωσα

Η δική σου όμως ήταν ένα θαύμα

Όραμα και δημιουργία εκ του μηδενός

Εσύ έβαλες το όνομά μου στη λίστα των καλεσμένων στη γιορτή

Το διαβατήριό μου για τούτη εδώ την Εδέμ εσύ το εξέδωσες

Να το ξέρεις: ο Θεός με αγάπησε μέσα από εσένα





Π.Γ.Δ.Μ.

ΑΜΑ  
ΜΑΚ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ  
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

ΑΛΒΑΝΙΑ

Θεσσαλονίκη

ΔΥΤΙΚΗ  
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Ιωάννινα

Ηγουμενίτσα

Βόλος

ΗΠΕΙΡΟΣ

ΙΟΝΙΑ  
ΝΗΣΙΑ

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ

Πάτρα

Αθήν

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Χανιά

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

ΤΟΥΡΚΙΑ

ΑΝ  
ΜΑ  
ΘΛΙΚΗ  
ΔΟΝΙΑ

ΘΡΑΚΗ

Αλεξανδρούπολη

ΤΟΥΡΚΙΑ

ΝΗΣΙΑ  
ΑΙΓΑΙΟΥ

ΚΡΗΤΗ

ρέθυμνο

Ηράκλειο

Αγ. Νικόλαος













**ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΑ**  
**ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ**  
**ΙΩΑΝΝΙΝΑ, ΚΟΝΙΤΣΑ, ΠΩΓΩΝΙ**

Έρευνα - Συγγραφή - Φωτογραφίες

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Γ. ΨΗΜΕΝΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ  
ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 54334

ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ. 914 953 Ψ441

Λεω. Εξ. 7894

© 2006, ROAD Εκδόσεις Α.Ε., Ιωάννης Αυγ. Τυλιούδης, Σπύρου Γ. Φυτίου  
Λαμπράκης 47 & Κολωνάς, 119 20 Αθήνα, τηλ. 210-3455 575, fax 210-3455 565

Απαγορεύεται η αντιγραφή, ανατύπωση, φωτογραφική αναπαραγωγή κ.λπ. μέρους ή όλου αυτού του βιβλίου χωρίς την προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

**Μια προειδοποίηση** Η ROAD στέλνει ταυτό εκπαιδευτικό και παιδί χρόνο για να αυξηθεί το μέγεθος των ταξιδιωτικών οδηγών και τους χάρτες της. Για να πραγματοποιήσει αυτή τη στέλνει της, αναλαμβάνει ευθύνη για τις εκδόσεις της, εργαζόμενη ανεργία και ψεύδους πληροφορίες, αποδοτική αγορά κίνησης, παιδαγωγική δικαιοσύνη, υγιεινή επικοινωνία σε όλες εκδόσεις. Ελπίζουμε ότι οι αναγνώστες μας θα τις αντιμετωπίσουν με ευγένεια και κατανόηση κάθε φορά που θα τις επιστρέψουν στο ταξίδι τους.

Ο χρήστης αυτού του ταξιδιωτικού οδηγού ταξιδεύει με δική του ευθύνη. Η ROAD δεν αναλαμβάνει καμία ευθύνη για οποιαδήποτε απώλεια, τραυματισμό ή οποιαδήποτε άλλο πρόβλημα μπορεί προκύψει στο χρονο από την υιοθέτηση παιδαγωγικών προτάσεων ή οδηγών αυτού του ταξιδιωτικού οδηγού.

**Ανεξαρτημένα Στοιχεία**

Πρώτη έκδοση: Ιούλιος 2006

Λογική τιμή: 15,00 €

ISBN 960-9189-69-1



Κατακτών εμπιστοσύνη στο  
της εταιρίας ROAD Εκδόσεις Α.Ε.



# ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΑ ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ, ΚΟΝΙΤΣΑ, ΠΩΓΩΝΙ

<b>ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ:</b>	Στέφανος Γ. Ψημένος
<b>ΕΡΕΥΝΑ:</b>	Στέφανος Γ. Ψημένος
<b>ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:</b>	Στέφανος Γ. Ψημένος
<b>ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:</b>	Θεοδώρα Γκίκα
<b>ΧΑΡΤΕΣ:</b>	Ειρήνη Καραφλή Χριστίνα Νικολοπούλου

Για να μπορέσετε να αξιοποιήσετε στο μέγιστο τις πληροφορίες αυτού του ταξιδιωτικού οδηγού, χρησιμοποιήστε τον σε συνδυασμό με τους παρακάτω χάρτες των εκδόσεων ROAD:

- No 3 **Ήπειρος – Θεσσαλία** (1:250.000)
- No 517 **Νομός Ιωαννίνων – Πόλη Ιωαννίνων**  
(1:150.000) - (1:6.000)
- No 35 **Νότια Πίνδος** (1:50.000)
- No 37 **Άγραφα** (1:50.000)

Τους χάρτες αυτούς μπορείτε να τους προμηθευτείτε από το Ταξιδιωτικό βιβλιοπωλείο ROAD (Ιπποκράτους 39, Αθήνα, τηλ. 210-3613.242) ή από το κατάστημα που αγοράσατε αυτόν τον ταξιδιωτικό οδηγό. Αν δεν τους βρείτε, τηλεφωνείτε μας για να σας ενημερώσουμε για το πλησιέστερο σημείο πώλησης στην περιοχή σας, ή να σας τους στείλουμε με αντικαταβολή. Μπορείτε ακόμα να τους αγοράσετε από το ηλεκτρονικό μας βιβλιοπωλείο, στη διεύθυνση [www.road.gr](http://www.road.gr)

Στην ίδια σειρά κυκλοφορούν επίσης οι ταξιδιωτικοί οδηγοί:

- **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑ**
- **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**
- **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**
- **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ**
  - **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗ ΗΠΕΙΡΟΣ**
  - **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗ ΚΡΗΤΗ**
  - **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΟ ΠΗΛΙΟ**
- **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΕΣ ΒΟΡΕΙΕΣ ΣΠΟΡΑΔΕΣ**
  - **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗ ΧΙΟΣ**
  - **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΕΣ ΣΠΕΤΣΕΣ**
- **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗ ΑΣΤΥΠΑΛΑΙΑ**
  - **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗ ΤΗΝΟΣ**
  - **ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ**

## ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

**Τ**α παράπονά σας τα ξέρουμε, γιατί μας τα στέλνετε γραπτώς και τηλεφωνικώς εδώ και πολλά χρόνια: αργούμε να εκδώσουμε νέους τίτλους, και όταν επιτέλους τους εκδίδουμε είναι τεράστιοι, τόσο τεράστιοι που καταντούν δύσχρηστοι!

Λοιπόν, το μήνυμα ελήφθη! Ο εκδότης και συνεταιίρος μου στη ROAD, ο Γιάννης Τεγόπουλος, αλλά και εγώ ως συγγραφέας των οδηγών της ROAD, αποφασίσαμε ότι από δω και στο εξής οι οδηγοί μας θα είναι μικρότεροι σε μέγεθος. Όχι, δεν θα κάνουμε «εκπτώσεις» στον πλούτο των πληροφοριών ούτε στη διεισδυτική και εξαντλητική επιτόπια έρευνα, απλά οι οδηγοί μας θα καλύπτουν μικρότερες περιοχές. Έτσι, και πιο μικροί σε μέγεθος θα είναι (και συνεπώς πιο εύχρηστοι), και θα κυκλοφορούν γρηγορότερα.

Σ' αυτή τη λογική εντάσσεται και ο οδηγός που κρατάτε στα χέρια σας, τα **«Ανεξερεύνητα Ζαγοροχώρια»**. Τμήμα αρχικώς του μεγάλου ταξιδιωτικού οδηγού «Ανεξερεύνητη Ήπειρος», το υλικό αυτό ήταν τόσο εκτεταμένο που αποφασίσαμε να το αποσπάσουμε από το κυρίως έργο και να το κυκλοφορήσουμε ως ανεξάρτητο οδηγό, για τον επιπλέον λόγο ότι καλύπτει μια γεωγραφική ενότητα που συνιστά ανεξάρτητο ταξιδιωτικό προορισμό. Έτσι, αν αυτή η περιοχή είναι ο προορισμός σας, δεν θα είστε υποχρεωμένοι να τον γνωρίσετε αγοράζοντας και κουβαλώντας μαζί σας έναν μεγαλύτερο, ακριβότερο και ογκώδη οδηγό που καλύπτει όλη την Ήπειρο, αλλά έναν μικρότερο, φθηνότερο και πιο εύχρηστο οδηγό. Επιπλέον, ο «μητρικός» οδηγός, η Ανεξερεύνητη Ήπειρος, ελάφρυνε σημαντικά, αφού τα σχετικά με τα Ζαγοροχώρια, το Πωγώνι και τα Ιωάννινα αναφέρονται εκεί περιληπτικά.

Αυτό που θέλω όμως να τονίσω περισσότερο, με αφορμή αυτή τη νέα εκδοτική στρατηγική της ROAD, είναι ότι **έχουμε ανάγκη την πολύτιμη συνεργασία σας** για τη βελτίωση και την ενημέρωση των οδηγών μας. Η κριτική σας είναι εποικοδομητική, μόνο όταν μας την κοινοποιείτε. Δεν έχει κανένα θετικό αποτέλεσμα να γκρινιάζετε για τις ελλείψεις, τις παραλείψεις, τα λάθη και τις ανακρίβειες στους οδηγούς μας, συζητώντας μεταξύ σας. **Στείλτε μας τις πληροφορίες σας**, τις παρατηρήσεις σας, τις ιδέες σας για βελτίωση των οδηγών μας, ακόμα και τη γκρίνια σας! Αν δεν φάγατε καλά σ' ένα εστιατόριο που προτείνουμε ως καλό, θέλουμε να το ξέρουμε. Αν βρήκατε καλύτερο ξενοδοχείο από αυτό που εμείς προτείνουμε ως καλύτερο σ' ένα μέρος, σας παρακαλούμε να μας το πείτε. Αν ο χωματόδρομος είναι πια άσφαλτος, αν η παραλία δεν



είναι πια ερημική, αν το δάσος έχει καεί, αν η ημερομηνία ή το όνομα είναι λάθος, να μας το πείτε. Όχι μόνο δεν θα μας στεναχωρήσετε, αλλά θα σας είμαστε ευγνώμονες! Στο τέλος αυτού του οδηγού θα βρείτε τις ειδικές σελίδες για να καταγράψετε τις παρατηρήσεις σας και να μας τις στείλετε, αλλά μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί μας και με ένα γράμμα (στη νέα μας διεύθυνση: ROAD Εκδόσεις, Αμφιπόλεως 47 & Κοζάνης, 118 55 Αθήνα), ή με ένα e-mail ([psimenos@road.gr](mailto:psimenos@road.gr)). Νιώστε τη χαρά της συμμετοχής στη δημιουργία των πιο αξιόπιστων και ενημερωμένων ταξιδιωτικών οδηγών, βάλτε το λιθαράκι σας σε κάτι που αξίζει, στηρίξτε μια έκδοση που προβάλλει και βοηθάει τους τόπους που περιγράφει, τους ανθρώπους που ζουν εκεί.

Κάποιοι ανησυχούν: «περιγράφετε **όλα** τα ωραία μέρη και τώρα δεν έμεινε τίποτα για μας, να το ανακαλύψουμε μόνοι μας!». Ή: «τώρα που αποκαλύψατε τα ωραία μέρη, θα πάει κόσμος και θα χαλάσουν». Καταρχήν, δεν περιγράφουμε όλα τα ωραία μέρη. Ο κόσμος είναι **άπειρος**, είναι αδύνατον (ευτυχώς...) να χωρέσει όλος μέσα σ' ένα βιβλίο, μόνο ο Θεός μπορεί να τον αγκαλιάσει ολόκληρο. Τα τοπία, τα χωριά, τα μνημεία, οι άνθρωποι, οι δρόμοι, όλα όσα παρουσιάζονται σ' αυτόν τον οδηγό είναι μόνο το 25% των πληροφοριών και το 5% των φωτογραφιών που συγκέντρωσα κατά την έρευνά μου, για τον απλό πρακτικό λόγο ότι δεν υπήρχε άλλος χώρος στις σελίδες και έπρεπε να γίνει μια επιλογή. Αλλά και να υπήρχε ο χώρος και να δημοσιευόταν όλο αυτό το υλικό, και πάλι δεν θα παρουσιαζόταν περισσότερο από το 1% (κυριολεκτικά!) αυτών που αξίζει να δείτε στην περιοχή που καλύπτει αυτός ο οδηγός! Είναι ένας ολόκληρος κόσμος

**Α Ν Ε Ξ Ε Ρ Ε Υ Ν Η Τ Α**  
**ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ**  
**ΙΩΑΝΝΙΝΑ, ΚΟΝΙΤΣΑ, ΠΩΓΩΝΙ**

<b>ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ:</b>	Στέφανος Γ. Ψημένος
<b>ΕΡΕΥΝΑ:</b>	Στέφανος Γ. Ψημένος
<b>ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:</b>	Στέφανος Γ. Ψημένος
<b>ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:</b>	Θεοδώρα Γκίκα
<b>ΧΑΡΤΕΣ:</b>	Ειρήνη Καραφλή Χριστίνα Νικολοπούλου

Για να μπορέσετε να αξιοποιήσετε στο μέγιστο τις πληροφορίες αυτού του ταξιδιωτικού οδηγού, χρησιμοποιήστε τον σε συνδυασμό με τους παρακάτω χάρτες των εκδόσεων ROAD:

- No 3 **Ήπειρος – Θεσσαλία** (1:250.000)
- No 517 **Νομός Ιωαννίνων – Πόλη Ιωαννίνων**  
(1:150.000) - (1:6.000)
- No 35 **Νότια Πίνδος** (1:50.000)
- No 37 **Άγραφα** (1:50.000)

Τους χάρτες αυτούς μπορείτε να τους προμηθευτείτε από το Ταξιδιωτικό βιβλιοπωλείο ROAD (Ιπποκράτους 39, Αθήνα, τηλ. 210-3613.242) ή από το κατάστημα που αγοράσατε αυτόν τον ταξιδιωτικό οδηγό. Αν δεν τους βρείτε, τηλεφωνείστε μας για να σας ενημερώσουμε για το πλησιέστερο σημείο πώλησης στην περιοχή σας, ή να σας τους στείλουμε με αντικαταβολή. Μπορείτε ακόμα να τους αγοράσετε από το ηλεκτρονικό μας βιβλιοπωλείο, στη διεύθυνση [www.road.gr](http://www.road.gr)

Στην ίδια σειρά κυκλοφορούν επίσης οι ταξιδιωτικοί οδηγοί:

- **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑ**
- **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**
- **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**
- **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ**
  - **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗ ΗΠΕΙΡΟΣ**
  - **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗ ΚΡΗΤΗ**
  - **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΟ ΠΗΛΙΟ**
- **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΕΣ ΒΟΡΕΙΕΣ ΣΠΟΡΑΔΕΣ**
  - **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗ ΧΙΟΣ**
  - **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΕΣ ΣΠΕΤΣΕΣ**
- **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗ ΑΣΤΥΠΑΛΑΙΑ**
  - **ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗ ΤΗΝΟΣ**
  - **ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ**

(με την αρχαιοελληνική ετυμολογία της λέξης, που σημαίνει στολίδι) και ποτέ δεν πρόκειται κανείς να καταφέρει να τον στριμώξει στο χαρτί, όσες σελίδες κι αν διαθέσει.

Έπειτα, δεν είναι **ένας** κόσμος. Υπάρχουν τόσοι κόσμοι, όσοι και άνθρωποι. Τίποτα από αυτά που βλέπετε εσείς δεν είναι ακριβώς ίδιο με αυτά που βλέπω εγώ. Αλλά και αυτό το ίδιο το ποτάμι που βλέπω τώρα δεν είναι το ίδιο ποτάμι που έβλεπα χτες ούτε το ποτάμι που θα δω αύριο. Γιατί χτες έβρεξε και το ποτάμι είχε φουσκωμένα θολά νερά και σήμερα έχει λιακάδα και τα νερά αργοκυλάνε με κρυστάλλινη διαύγεια. Οι σελίδες αυτού του οδηγού και οι αντίστοιχοι χάρτες της ROAD είναι υλικά με τα οποία προετοιμάζετε το ταξίδι σας αλλά το ταξίδι ξεκινάει από τη στιγμή που θα βγείτε από την πόρτα του σπιτιού σας. Και μάλιστα είναι μοναδικό και μη επαναλήψιμο. Αυτά που θα δείτε δεν έχουν εμφανιστεί σε κανένα απολύτως βιβλίο με τον τρόπο ακριβώς που θα τα δείτε. Αυτή η απομακρυσμένη και δυσπρόσιτη γωνιά της Ηπείρου ξεδιπλώνεται και αποκαλύπτεται μπροστά στα μάτια σας ακριβώς τις στιγμές που ταξιδεύετε εκεί. Το τοπίο και οι άνθρωποι, οι δρόμοι, τα σπίτια, τα χρώματα και οι μυρωδιές, όλα αλλάζουν διαρκώς. Σε κάθε σας ταξίδι, ένα διαφορετικό τοπίο θα αντικρίζετε κάθε φορά. Ακόμα κι αν οδηγήσετε στους ίδιους ακριβώς δρόμους, μείνετε στα ίδια μέρη, συναντήσετε τους ίδιους ανθρώπους. Κάθε ταξίδι είναι μια **μοναδική** και **ανεπανάληπτη** εμπειρία, ένα έργο τέχνης με πρωταγωνιστή και δημιουργό τον ίδιο τον ταξιδιώτη σε αυτοσχεδιασμό. Ένας πίνακας ζωγραφικής συντίθεται διαρκώς σ' ένα εσωτερικό καμβά, με υλικά ό,τι επιλέγετε εσείς κατά το ταξίδι. Αυτό το βιβλίο λοιπόν, όπως και τα υπόλοιπα της σειράς "Ανεξερεύνητη Ελλάδα", δεν είναι παρά μια **πρώτη ύλη**, σαν την μπογιά στο σωληνάριο που αγοράζει ένας ζωγράφος για να δημιουργήσει ένα έργο τέχνης. Είναι πραγματικά μόνο μια κουταλιά από έναν ολόκληρο ωκεανό ομορφιάς, ίσα για να πάρετε μια γεύση και να σας ανοίξει η όρεξη για μια βουτιά στην απέραντη ομορφιά της Ελλάδας.

Επίσης, τα μέρη δεν καταστρέφονται όταν τα επισκέπτονται ταξιδιώτες που ενδιαφέρονται γι' αυτά, που είναι κατά τεκμήριο οι αναγνώστες των ταξιδιωτικών οδηγών. Το αντίθετο: τα μνημεία, οι παραλίες, τα δάση, τα ξωκλήσια, όλα όσα μένουν στην αφάνεια, ο κάθε παράνομος ή αμόρφωτος νιώθει την άνεση να τα κακοποιεί, αφού «δεν πάει κόσμος» και συνεπώς δεν θα υπάρχουν ούτε άνθρωποι να τον εμποδίσουν ούτε μάρτυρες που θα δουν τη ζημιά και θα την καταγγείλουν. Όπου πέφτει το φως της προβολής και της ενημέρωσης, η πείρα μας έχει δείξει ότι περιορίζονται ή σταματάνε οι παρανομίες.

Όλα αυτά τα χρόνια που ταξιδεύω στην Ελλάδα και μελετάω τις πηγές, ξεχωρίζω αυτά που προσωπικά με εντυπωσιάζουν

περισσότερο και προσπαθώ να τα παρουσιάσω δίνοντας έμφαση στα στοιχεία που με γοητεύουν. Όσο γι' αυτά που με απογοητεύουν, δεν διστάζω να τα παρουσιάσω κι αυτά εκφράζοντας ανοιχτά την αγανάκτησή μου. Για να παρουσιάσω το υλικό μου, χρησιμοποιώ το εξής σύστημα: με σημείο εκκίνησης κάποια πόλη, εξορμώ προς κάθε κατεύθυνση και περιγράφω ό,τι μου κάνει εντύπωση στη διαδρομή. Αν κάτι σημαντικό λείπει ή κάτι ασήμαντο παρουσιάζεται με μεγάλη βαρύτητα, αυτό είναι αναπόφευκτο στοιχείο στη δουλειά ακόμα κι ενός επαγγελματία. Σε τρία θέματα, ωστόσο, προσπάθησα να είμαι όσο πιο προσεχτικός μπορούσα.

Πρώτον, όλες οι ιστορικές αναδρομές και οι περιγραφές αρχαιολογικών χώρων, παρ' όλο που συχνά είναι κάπως «μυθιστορηματικές», προκειμένου να είναι ευκολοδιάβαστες, βασίζονται στις πιο αξιόπιστες πηγές.

Δεύτερον, καθετί που περιγράφω και προτείνω, το έχω δει και το έχω δοκιμάσει ο ίδιος. Οι διαδρομές, οι παραλίες, τα μοναστήρια, τα μουσεία, τα ξενοδοχεία, τα μπαράκια, οι ταβέρνες, κάθε παράγραφος στους ταξιδιωτικούς οδηγούς της "Ανεξερεύνητης Ελλάδας" είναι γραμμένη εξ' ιδίας πείρας.

Τρίτον, την έρευνα την έκανα ως απλός ταξιδιώτης και όχι ως συγγραφέας ταξιδιωτικών οδηγών. Έτσι, το φαγητό που μου σέρβιραν, το δωμάτιο που μου έδωσαν, οι πληροφορίες που μου είπαν, η εξυπηρέτηση που μου πρόσφεραν, είναι αυτά που θα προσφέρονταν σε οποιονδήποτε ταξιδιώτη και μ' αυτόν τον τρόπο παρουσιάζονται στους οδηγούς.

Η έρευνα και η συγγραφή αυτού του οδηγού διήρκησε δύο χρόνια, είναι φυσικό λοιπόν κάποια πράγματα να έχουν αλλάξει και να μην είναι ακριβώς όπως περιγράφονται. Δείτε αυτές τις ανακρίβειες ή παραλείψεις με επιείκεια, και βέβαια στείλτε μας τις πληροφορίες και τις παρατηρήσεις σας για συμβάλλετε ουσιαστικά σε μια βελτιωμένη δεύτερη έκδοση.



















Το ταξίδι είναι μια **κατάσταση ψυχής**, αν βρεθείτε σ' αυτήν, ποτέ πια δεν θα νιώσετε «βαλτωμένοι». Αυτό το βιβλίο παρουσιάζει πολλούς γνωστούς και άγνωστους δρόμους και τόπους της Ηπείρου, θα έχει εκπληρώσει όμως το στόχο του αν καταφέρει να σας αποκαλύψει και το δρόμο προς αυτή την κατάσταση ψυχής που λέγεται *ταξιδεύειν*.

**Στέφανος Γ. Ψημένος**, συγγραφέας.





# ΥΠΟΜΝΗΜΑ


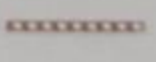


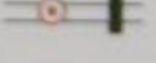
















## Χάρτες πόλεων

	Χώροι πρασίνου
	Οικοδομικά τετράγωνα
	Πεζόδρομος
	Σκαλοπάτια
	Κεντρική αρτηρία
	Δημόσια κτίρια
	Εκκλησία
	Αστυνομία
	Ταχυδρομείο
	ΟΤΕ
	Νοσοκομείο / Κλινική
	ΔΕΗ
	Μουσείο
	Parking
	Τράπεζα
	Ξενοδοχείο
	Μνημείο
	Ταβέρνα / Εστιατόριο

## Χάρτες περιοχών

	Προτεινόμενη Διαδρομή (και χιλιομετρική απόσταση)
	Λοιπά οδικό δίκτυο

## Χάρτες Διαδρομών

	Προτεινόμενη Διαδρομή (και χιλιομετρική απόσταση)
	Εναλλακτικές διαδρομές
	Λοιπό οδικό δίκτυο
	Σιδηροδρομική γραμμή / σταθμός
	Κόμβος / Διόδια
	Όρια νομών
	Εθνικός δρυμός
	Πόλη
	Κωμόπολη / Χωριό
	Κορυφή βουνού
	Αρχαιολογικός χώρος
	Μοναστήρι
	Ξωκλήσι
	Κάμπινγκ
	Πύργος, Κάστρο
	Φάρος
	Αεροδρόμιο
	Λιμάνι - μαρίνα
	Σπήλαιο
	Χιονοδρομικό κέντρο
	Καταφύγιο

## **Προς αποφυγήν παρεξηγήσεων**

Οι ταξιδιωτικοί οδηγοί της ROAD προσφέρουν με αμεροληψία συμβουλές στους ταξιδιώτες-αναγνώστες, και **δεν είναι διαφημιστικά μέσα για την προβολή επιχειρήσεων κατόπιν αμοιβής**. Ο συγγραφέας, ο εκδότης και όλοι οι εργαζόμενοι στις εκδόσεις ROAD δεν δέχονται εκπτώσεις ή αμοιβή, σε χρήματα ή σε είδος, ως αντάλλαγμα για θετικά σχόλια για οποιαδήποτε επιχείρηση.

Είναι αυτονόητο ότι ο συγγραφέας κάνει μια **επιλογή** ανάμεσα στα καλύτερα αξιοθέατα, διαδρομές, αρχαιολογικούς χώρους, πόλεις, χωριά, παραλίες, εστιατόρια, ξενοδοχεία, κάμπινγκ κ.λπ., κατά την υποκειμενική του κρίση. Αν κάποια επιχείρηση ή αξιοθέατο δεν παρουσιάζεται στους οδηγούς, αυτό δεν σημαίνει υποχρεωτικά ότι δεν είναι αξιόλογα.

Όπως όλα τα ανθρώπινα έργα, αυτός ο ταξιδιωτικός οδηγός έχει τις **ελλείψεις** του. Παρά την εκτεταμένη επιτόπια έρευνα, αρκετά πράγματα (μερικές φορές σημαντικά) σίγουρα μας έχουν ξεφύγει. Αν πιστεύετε ότι η επιχείρησή σας - ξενοδοχείο, κάμπινγκ, ενοικιαζόμενα δωμάτια, ταβέρνα κ.λπ. - αξίζει οπωσδήποτε τις συστάσεις μας και κακώς δεν παρουσιάζεται στους οδηγούς μας, ειδοποιείτε μας γραπτώς και θα διερευνήσουμε με πρώτη ευκαιρία την περίπτωση.

## **Προς αποφυγήν τλαιπωρίας**

Αν σας αρέσουν οι δασικοί και ορεινοί δρόμοι που διασχίζουν τοπία μοναδικής ομορφιάς άγνωστα στους περισσότερους, αν σας αρέσουν οι διαδρομές περιπέτειας σε δύσβατους χωματόδρομους και έχετε και το κατάλληλο όχημα για να τις ακολουθήσετε, αν θέλετε να γνωρίσετε την ιδιαίτερη ταυτότητα της κάθε περιοχής που επισκέπτεστε, αν μπορείτε να αναγνωρίσετε το ξεχωριστό και να το απολαύσετε (στην τοπική κουζίνα, στους ανθρώπους που γνωρίζετε, στα μνημεία του παρελθόντος, σε κάθε τι που συναντάτε στο δρόμο σας), αν σας ενδιαφέρει η ιστορία αλλά δεν σας αρέσει η στεγνή πληροφόρηση που δίνουν τα επιστημονικά συγγράμματα των ειδικών, αγοράστε τους οδηγούς της ROAD. Είναι βέβαιο ότι θα τους ευχαριστηθείτε και θα τους αξιοποιήσετε.

Αν σας ενδιαφέρει ο συντομότερος δρόμος προς μια περιοχή, αν νιώθετε ασφαλείς μόνο στην εθνική οδό, αν δεν θέλετε τίποτα λιγότερο από το Hilton, αν σας αρκούν τα τουριστικά αξιοθέατα που είναι γνωστά τοις πάσι και αναφέρονται ακόμα και στα σχολικά βιβλία, αν ταξιδεύετε μόνο Αύγουστο, μόνο σε μέρη με πολυκοσμία και πάντα βιαστικά, αν είστε επιστήμονας αρχαιολόγος ή ιστορικός και οι απαιτήσεις στη σχετική πληροφόρηση είναι επαγγελματικού επιπέδου, μην αγοράσετε ταξιδιωτικό οδηγό της ROAD, είναι πολύ πιθανό ότι θα σας απογοητεύσει.

## ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΟΜΩΝ

Οι δρόμοι, τόσο στους ταξιδιωτικούς οδηγούς όσο και στους χάρτες των εκδόσεων ROAD, έχουν ταξινομηθεί σε επτά κατηγορίες. Πέντε κατηγορίες για τους ασφαλτοστρωμένους δρόμους που σημειώνονται στο κείμενο με τα στοιχεία **A1**, **A2**, **A3**, **A4** και **A5**. Και δύο κατηγορίες για τους χωματόδρομους, που σημειώνονται με τα στοιχεία **X1**, **X2**. Συγκεκριμένα:



**A1: Αυτοκινητόδρομος** ευρωπαϊκών προδιαγραφών, (ναι, υπάρχουν και τέτοιοι στην Ελλάδα!) με δύο ή τρεις λωρίδες κυκλοφορίας ανά ρεύμα, διαχωριστική μπάρα ανάμεσά τους και άψογη σήμανση.



**A2: Αυτό που λέμε εθνική οδός.** Με μία ή δύο λωρίδες κυκλοφορίας ανά ρεύμα, χωρίς στηθαίο ανάμεσα στα ρεύματα, με προστατευτικές μπάρες στην άκρη του δρόμου στα επικίνδυνα σημεία (όχι πάντα) και σχετικά καλή σήμανση.



**A3: Κεντρικός ασφαλτόδρομος.** Μια λωρίδα ανά κατεύθυνση, καλή σήμανση, καλή συντήρηση, αλλά συνήθως μέτριας σχεδίασης και μάλλον στενός για την κίνηση που συγκεντρώνει.



**A4: Ασφαλτόδρομος.** Ο τυπικός ελληνικός επαρχιακός δρόμος, με τις χαριτωμένες λακκουβίτσες του, τις παραξενιές του, την αστραφτερά λεία του ασφάλτου.

**A5: Τσιμεντόδρομος** ή ασφαλτόδρομος της συμφοράς! Πολύ στενός, γεμάτος λακκούβες, με ξεχαρβαλωμένες άκρες, εγκαταλειμμένος χωρίς συντήρηση στην τύχη του.



**X1: Βατός χωματόδρομος.** Ο τυπικός ελληνικός χωματόδρομος. Ανάλογα με τις καιρικές συνθήκες και τη συντήρησή του μπορεί να συναντήσετε λακκούβες, νεροφαγώματα και κατολισθήσεις, αλλά σε γενικές γραμμές - δύσκολα ή εύκολα - **περνάνε κάθε είδους οχήματα** (επιβατικά ΙΧ, μοτοσυκλέτες street, λεωφορεία)



**X2: Δύσβατος χωματόδρομος.** Είναι δρόμος που δεν χρησιμοποιείται συχνά, με ελάχιστη ή καθόλου συντήρηση, που σημαίνει ότι μπορεί να συναντήσετε νεροφαγώματα-χαράδρες, λακκούβες-βάραθρα, κατολισθήσεις, λάσπες, δέντρα, χώματα, απότομες κλίσεις, κ.λπ. **Περνάνε**



**μόνο off road μοτοσυκλέτες και τζιπ**, δύσκολα ή εύκολα, ανάλογα με τις συνθήκες και την ικανότητα του οδηγού. Με κοινό χαμηλό Ι.Χ., ούτε να το σκέφτεστε!

## ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Εκτός από τα σύμβολα για τις κατηγορίες δρόμων, άλλες συντομογραφίες μέσα στο κείμενο είναι:

**μ.** για μέτρο/α, **χλμ.** για χιλιόμετρο/α, **δστ.** για διασταύρωση

## ΠΡΙΝ ΑΠ' ΟΛΑ...

Εντάξει, εσείς οι αναγνώστες της ROAD τα ξέρετε αυτά, και δεν σας αφορούν. Εμείς όμως θα τα παραθέσουμε εδώ, και μάλιστα πρώτα πρώτα, για απλή υπενθύμιση. Και για να τα δείξετε και σε άλλους που ενδεχομένως δεν τα ξέρουν, μήπως και καθιερωθεί κάποτε και στην Ελλάδα ένα κοινωνικό συμβόλαιο παρόμοιο με αυτά που από παλιά ρυθμίζουν τις ζωές άλλων πολιτισμένων λαών.

**1. ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ, ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ, ΞΩΚΛΗΣΙΑ.** Τώρα πια έχουν κλειδωθεί όλα σχεδόν τα παλιά ξωκλήσια, οι βυζαντινοί ναοί, τα ερημικά μοναστήρια. Παρόλα αυτά, μπορεί να συναντήσετε κάποιο ερημοκλήσι που ξεχάστηκε ξεκλειδωτο, κάποιο ναό που είναι ακόμα παρατημένος στο έλεος του θεού. Ακόμα κι αν αδιαφορείτε για το γεγονός ότι αυτοί οι χώροι είναι **ιεροί**, δεν μπορείτε να αμφισβητήσετε



το γεγονός ότι είναι **μνημεία του ελληνικού πολιτισμού**, κοινό κτήμα και περιουσία όλων. Όταν μπαίνετε σ' ένα παλιό ναό, οφείλετε να συμπεριφέρεστε όπως όταν μπαίνετε σε ένα **μουσείο**. Αν δεν βλέπετε τίποτα το ιερό στις παλιές εικόνες και τις τοιχογραφίες, τουλάχιστον δείτε ένα **έργο τέχνης**, έναν πίνακα ζωγραφικής **ανεκτίμητης αξίας**. Θα χαράζατε ποτέ το όνομά σας πάνω σ' έναν πίνακα του Δομνίκου Θεοτοκόπουλου; Οχι βέβαια. Γιατί λοιπόν να το κάνετε πάνω σε εξίσου παλιές και πολύτιμες τοιχογραφίες; Είναι εγκληματική ηλιθιότητα, ιεροσυλία και δείγμα πολιτιστικής υποστάθμης να χαράζει κάποιος το όνομά του πάνω στις τοιχογραφίες. Απλά και ξεκάθαρα: το κάνουν μόνο οι ηλίθιοι.

**2. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ.** Εκατοντάδες ξέφραγοι ή αφύλακτοι αρχαιολογικοί χώροι από τη μια άκρη της Ελλάδας ως την άλλη, αλλά και δεκάδες άλλοι που «φυλάγονται» από κάποιον μισοκοιμισμένο φύλακα αραχτό σε κάποιο κιόσκι δεν έχουν τίποτα άλλο να τους προστατεύει παρά μόνο την ευσυνειδησία και την ευαισθησία των επισκεπτών. Μην πετάτε το παραμικρό σκουπίδι, μην μετακινείτε τίποτα, μην περπατάτε πάνω σε ετοιμόρροπους τοίχους και θεμέλια, μην πατάτε πάνω σε ψηφιδωτά δάπεδα, μην χρησιμοποιείτε για τουαλέτα τις αθέατες γωνιές, και φυσικά μην αφαιρείτε τίποτα. Εκτός του ότι η πρόκληση φθοράς σε αρχαιότητες και η κλοπή αρχαιοτήτων (να μην μιλήσουμε καλύτερα για τη λαθρανασκαφή ή το εμπόριο κλεμμένων αρχαιοτήτων) είναι σοβαρό ποινικό αδίκημα που τιμωρείται αυστηρά, είναι και μέγιστη βαρβαρότητα και κοινωνικό έγκλημα. Κανείς δεν έχει το δικαίωμα να καταστρέφει τα ανεκτίμητης αξίας τεκμήρια της ιστορίας των προγόνων μας, αναντικατάστατα και μοναδικά κομμάτια της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.

**3. ΠΑΡΑΛΙΕΣ.** Αχ αυτές οι κακόμοιρες οι παραλίες της Ελλάδας, δεν υπάρχει κακοποίηση που να μην έχει περάσει πάνω από το «κορμί» τους. Αυτές οι πανέμορφες γωνιές της ελληνικής φύσης έχουν καταντήσει οι περισσότερες σ' ένα μαύρο και αξιοθρήνητο χάλι, και μόνο τα άλμπουμ του ΕΟΤ και τα διάφορα παραπλανητικά τουριστικά φυλλάδια που εκδίδουν οι τοπικές Αναπτυξιακές Εταιρίες και οι Δήμοι τις δείχνουν καθαρές και αμόλυντες, χωρίς σκουπίδια, χωρίς αυθαίρετα πάνω στο κύμα. Αντί να παραπληροφορείτε τον κόσμο, κύριοι τοπικοί άρχοντες, κοιτάξτε να βάλετε καλάθια απορριμμάτων στις παραλίες (και να τα αδειάζετε τακτικά, όχι να τα αφήνετε ξεχειλισμένα από σκουπίδια). Φροντίστε να τις κρατάτε καθαρές όχι μόνο το καλοκαίρι αλλά όλο το χρόνο. Όχι μόνο τις γνωστές και διάσημες, αλλά και τις άλλες, τις λιγότερο γνωστές. Φροντίστε να κατεδαφίσετε τα αυθαίρετα εξοχικά, τις αυθαίρετες περιφράξεις και τα άλλα εμπόδια που δυσκολεύουν την πρόσβαση στις ακτές. Κι εσείς, επισκέπτες, μην αφήνετε τα σκουπίδια σας στην παραλία αν δεν υπάρχει εκεί τενεκές. Είναι αδικαιολόγητο να το κάνετε αυτό ακόμα κι αν η παραλία είναι γεμάτη από άλλα σκουπίδια. Σ' αυτή την περίπτωση, οι «ωραίοι τύποι» όχι απλώς δεν θα πετάξουν και τα δικά τους σκουπίδια αλλά θα καθαρίσουν όλη την παραλία μαζεύοντας τα σκουπίδια σε μεγάλες πλαστικές σακούλες (και θα τα αποθέσουν ευλαβικά στην πόρτα του αρμόδιου δημαρχείου, με το σχετικό ειρωνικό σημείωμα). Δεν θα σας πάρει πάνω από 20€ για να καθαρίσετε 100 μ. παραλίας, και είναι και καλή γυμναστική.

**4. ΧΩΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ.** Το να μπει η νεαρή καλλονή στο παραδοσιακό καφενείο του ακριτικού χωριού με τη μίνι φούστα της και το σκίσιμο ως τις...μασχάλες, και να καθίσει σε προκλητική στάση ανάμεσα στους ηλικιωμένους χωρικούς δεν είναι επίδειξη μόδας αλλά επίδειξη κρετινισμού. Τα πανάκριβα αυτοκίνητα, τα χρυσά ρόλεξ και τα



ψηλοτάκουνα παπούτσια δεν προκαλούν το θαυμασμό αυτών των απλών ανθρώπων, προκαλούν την αγανάκτησή τους. Υπάρχει και η Μύκονος ή η Αράχοβα κυρίες και κύριοι, αν αναζητάτε πασαρέλες. Η περιήγηση στην ελληνική επαρχία όμως, θέλει άλλα μέσα, άλλη περιβολή, άλλη νοσοτροπία. Οι σεμνοί άνθρωποι, οι μορφωμένοι, οι διαβασμένοι, οι ευγενικοί, οι ανεπιτήδευτοι, αυτοί έχουν τα κλειδιά του περιηγητικού παραδείσου.

**5. ΜΟΝΟΙ ΜΑΣ ΣΤΗ ΦΥΣΗ.** Όταν είμαστε εμείς κι η φύση, δεν υπάρχει αστυνομία να μας ελέγξει, δεν υπάρχουν (ευτυχώς ή δυστυχώς) κάμερες να ελέγχουν το χώρο. Δεν μας βλέπει κανείς. Η φύση είναι ανυπεράσπιστη αλλά μην μπειτε στον πειρασμό, μην ενδώσετε στην ευκολία, μην υποκύψετε στο κακό. Τα σκουπίδια από το πικνίκ σας βάλτε τα σε μια σακούλα και πάρτε τη μαζί σας. Τα φρούτα όμως και τα αποφάγια (κόκαλα, λαχανικά, ψωμί κ.λπ.) αφήστε τα εκεί σε μια άκρη, να τα φάνε τα άγρια ζώα. Δεν είναι ωραίο να ανοίγουμε στη διαπασών την ένταση του κασετόφωνού μας, καλύτερα να το έχουμε κλειστό και να απολαμβάνουμε τους ήχους του δάσους και τη γαλήνια ατμόσφαιρα, οι ήχοι της πόλης δεν έχουν καμία θέση μέσα στο φυσικό τοπίο. Δεν ανάβουμε κατασκηνωτικές φωτιές για μαγείρεμα ή ατμόσφαιρα, εκτός κι αν υπάρχουν προκαθορισμένες εστίες. Ακόμα και τότε όμως, φροντίζουμε να σβήσουμε με άφθονο νερό τα κάρβουνα προτού εγκαταλείψουμε την περιοχή, και φυσικά δεν ανάβουμε φωτιά αν φυσάει αέρας. Δεν κατασκηνώνουμε όπου να 'ναι, αλλά σε μέρη που δεν ενοχλούμε. Δεν χρησιμοποιούμε για τουαλέτα την αμμουδιά, γιατί κάποιος λουόμενος θα ξαπλώσει εκεί, κάποιο παιδάκι θα πάει να παίξει, και θα μολυνθεί. Δεν μπαίνουμε με το τζιπ μας να «οργώσουμε» την αμμουδιά, το κύμα θα σβήσει τα ίχνη της σαχλαμορίας μας κοντά στο νερό, αλλά πιο πίσω θα αργήσουν

πολύ να σβηστούν, ίσως να μείνουν οι ροδιές για μήνες χαλώντας τη φυσική ομορφιά του τοπίου.

**6. ΚΥΝΗΓΙ.** Είναι αλήθεια ότι οι κυνηγοί δεν αφαιρούν μόνο, προσφέρουν κιόλας στη φύση. Προσφέρουν εκατομμύρια πλαστικούς/σιδερένιους κάλυκες σκορπισμένους στα δάση και σε κάθε γωνιά της ελληνικής φύσης, που μένουν εκεί για πάντα. Ειδικά στα σημεία των καρτεριών, οι κάλυκες αυτοί



σχηματίζουν λόφους ολόκληρους, διανθισμένους με πλαστικά κυπελλάκια του φραπέ, πακέτα τσιγάρων και εκατοντάδες αποτσιγάρα, κουτάκια μπίρας και πλαστικά μπουκάλια που αυτοί οι αθληταράδες και υποδειγματικοί φυσιολάτρες εγκαταλείπουν επί τόπου. Προσφέρουν αμέτρητα μολύβδινα σκάγια που μολύνουν τις πηγές, δηλητηριάζουν τα ζώα που τρώνε φρούτα μέσα στα οποία έχουν σφηνωθεί αυτά τα σκάγια, πληγώνουν δέντρα, καταστρέφουν οπωρώνες. Προσφέρουν βεβαίως και τη γνωστή καλλιτεχνική παρέμβαση στις κάθε λογής πινακίδες, που τις βάζουν στο σημάδι και τις κάνουν μια άμορφη μάζα από σκουριασμένες λαμαρίνες. Το κυνήγι δεν είναι βάρβαρο σπορ από τη φύση του, οι Έλληνες κυνηγοί όμως έτσι το έχουν καταντήσει. Μ' αυτούς δεν μπορείς να κάνεις και πολλά πράγματα, ούτε και να διαμαρτυρηθείς, γιατί κρατάνε όπλο και δεν ξέρεις ποτέ με ποιον έχεις να κάνεις. Μόνο να φωτογραφήσετε τα αίσχη τους μπορείτε, και να τους δώσετε όση δημοσιότητα μπορείτε.

**7. ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ.** Μην ανοίγετε το παράθυρο του αυτοκινήτου σας για να πετάξετε σκουπίδια στο δρόμο: ο δρόμος δεν είναι σκουπιδοτενεκές, και επιπλέον θέτετε σε κίνδυνο τυχόν διερχόμενους μοτοσυκλετιστές που μπορεί να τα πατήσουν και να γλιστρήσουν. Τα πάρκινγκ της εθνικής είναι αξιοθρήνητα, αλλά ας μην τα κάνουμε ακόμα χειρότερα: κάντε δυο βήματα ως τον ένα και μοναδικό τενεκέ και πετάξτε μέσα εκεί τα σκουπίδια σας. Αν δεν υπάρχει τενεκές, πάρτε τα μαζί σας και σταματήστε παρακάτω, στον πρώτο τενεκέ που θα βρείτε. Βέβαια, θα αναρωτηθείτε, τι νόημα έχει να πετάτε εσείς τα σκουπίδια σας στον τενεκέ και όχι στη φύση, και εν συνεχεία να παίρνει τον τενεκέ ο τοπικός δήμος και να τον αδειάζει στη φύση, στις πλαγιές και τις ρεματιές που επιλέγει ως επίσημο σκουπιδοτόπο... Μην το βάζετε κάτω. Διαμαρτυρηθείτε. Αναζητήστε το Δήμαρχο και εκφράστε την αγανάκτησή





*Διατηρητέο μοναστήρι του 15ου αιώνα ύστερα από την επέλαση πανηγυριστών. Χωρίς σχόλια...*

σας. Φωτογραφίστε και στείλτε για δημοσίευση τα «άπλυτά» τους. Στείλτε τις και στη ROAD, που δεν ορρωδεί προ ουδενός. Επιτέλους αυτοί οι βιαστές της ελληνικής φύσης που ανήκει σε όλους μας, πρέπει να πάψουν να ασυδοτούν, και ο μόνος τρόπος για να γίνει αυτό είναι να τους καταγγέλλουμε ασταμάτητα και ανελέητα.

**8. ΞΕΝΟΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ.** Θα τους συναντήσετε στο δρόμο να ψάχνουν σα χαμένοι το χάρτη και να προσπαθούν να καταλάβουν τη σωστή κατεύθυνση, θα τους δείτε να προσπαθούν να συνεννοηθούν με τον ξενοδόχο ή το γκαρσόνι και να δυσκολεύονται, ίσως τους βρείτε μπλεγμένους με τίποτα μυστήριους ντόπιους που παρεξήγησαν τις φυσιολατρικές προτιμήσεις τους (ελεύθερο κάμπινγκ, γυμνισμός κ.λπ.). Δώστε λίγα λεπτά από το χρόνο σας, σταματήστε και ρωτήστε τους αν χρειάζονται βοήθεια. Δώστε τους πληροφορίες, εξηγήστε τους τις απορίες τους. Αν έχετε χώρο στην καρδιά και στο τραπέζι σας, καλέστε τους στην παρέα σας. Δεν έχει καμία σημασία και μη δείτε ως εμπόδιο τη διαφορά στην ηλικία, την εθνικότητα, τη γλώσσα, το θρήσκευμα, το οικονομικό επίπεδο, τη μόρφωση, το επάγγελμα, το χρώμα του δέρματος. Οι ταξιδιώτες γίνονται πολύ εύκολα συνταξιδιώτες, για ένα λεπτό ή για μια ζωή, ποιος ξέρει...

**9. ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΚΑΜΠΙΝΓΚ.** Κύριοι, το ότι νοικιάζετε ένα δωμάτιο σ' ένα ξενοδοχείο ή έναν ξενώνα, δεν σημαίνει ότι οι άνθρωποι που έχουν αυτή την επιχείρηση ή εργάζονται εκεί είναι υπηρέτες σας,

ούτε ότι έχετε δικαίωμα να μεταχειρίζεστε την περιουσία τους κατά το δοκούν. Δίνετε τα χρήματά σας για να αγοράσετε μερικές μέρες διαμονής σ' έναν καθαρό και περιποιημένο χώρο, με όλες τις ανέσεις που αντιστοιχούν στην κατηγορία του καταλύματος, αλλά επειδή είστε πελάτες δεν σημαίνει ότι έχετε δικαίωμα να κάνετε κόλαση τη ζωή των ανθρώπων που εργάζονται στο κατάλυμα. Βεβαίως είναι υποχρεωμένη η καθαρίστρια να σας καθαρίσει την τουαλέτα, αλλά είναι αισχρό να μετατρέπετε κάθε μέρα αυτό το χώρο σε βρωμερή κόλαση, με την απαίτηση να τον βρείτε μετά έναν ευωδιαστό παράδεισο. Τις πετσέτες θα τις πλύνουν, αλλά δεν έχετε δικαίωμα να σκουπίζετε μ' αυτές τα λασπωμένα σας παπούτσια. Τα παιδάκια σας δεν μπορούν να αδειάζουν τα κουβαδάκια με τα χρώματα πάνω στις κουβέρτες, να γεμίζουν με χαλίκια τη ντουσιέρα, να πετάνε το τoστ τους μέσα στη ντουλάπα. Δεν έχουν όλοι τις ίδιες μουσικές προτιμήσεις μ' εσάς, οπότε χαμηλώστε λίγο την ένταση του ραδιοφώνου σας, ειδικά στο κάμπινγκ. Απόλυτα αρμονική γειτονία δεν μπορεί να υπάρξει, τουλάχιστον όμως σεβαστείτε τις ώρες κοινής ησυχίας, την καθαριότητα των κοινόχρηστων χώρων, την κοινή λογική.

**10. ΑΠΑΙΤΗΣΤΕ ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΠΛΗΡΩΝΕΤΕ.** Μην δέχεστε αδιαμαρτύρητα το άνοστο και ξαναζεσταμένο φαγητό στο εστιατόριο. Η χωριάτικη σαλάτα πρέπει να είναι φρεσκοκομμένη, η ντομάτα κόκκινη και ώριμη, και το λάδι της φυσικά ελαιόλαδο, αλλιώς επιστρέψτε την χωρίς να την αγγίξετε. Η απόρριψη από τους πελάτες ήταν η αιτία που εξαφάνισε από τα εστιατόρια όλης της Ελλάδας εκείνη την αθλιότητα της προτηγανισμένης πατάτας, το ίδιο θα συμβεί και με την «πλαστική» σαλάτα, το «πλαστικό» ψωμί, την καμένη και ξεραμένη μπριζόλα, την ανοστιά και την προχειρότητα. Διαμαρτυρηθείτε όχι στο γκαρσόνι, αλλά στον υπεύθυνο του καταστήματος. Καταγγείλετε εγγράφως. Αντισταθείτε. Το ίδιο και με τα ξενοδοχεία, τα ενοικιαζόμενα δωμάτια και τα κάμπινγκ. Καλέστε τον υπεύθυνο και ρωτήστε τον ευθέως: έτσι είναι η τουαλέτα του δικού του σπιτιού, με τέτοιες πετσέτες σκουπίζεται, τόσο αδύνατος είναι ο φωτισμός του δωματίου του, σε σκισμένα σεντόνια και με λερωμένες κουβέρτες σκεπάζεται, σε μισοδιαλυμένες και βρώμικες ντουλάπες κρεμάει τα ρούχα του; Και μια πρακτική συμβουλή για να ξεχωρίζετε τις καλές από τις κακές ταβέρνες και εστιατόρια: καθίστε, και, πριν παραγγείλετε, ζητήστε να σας φέρουν πρώτα το ψωμί. Δοκιμάστε το. Αν είναι αυτό το αισχρό ανούσιο και άγευστο λευκό ψωμί που θυμίζει πλαστικό σφουγγάρι, σηκωθείτε και φύγετε χωρίς να παραγγείλετε (αλλά πληρώστε το κουβέρ, αν σας το ζητήσουν), γιατί και το φαγητό του μαγαζιού θα είναι του ίδιου επιπέδου. Και εξηγήστε και στο μαγαζάτορα τους λόγους της αναχώρησής σας.



# ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σημείωμα του συγγραφέα .....	10
Υπόμνημα χαρτών, Σύμβολα, Συντομογραφίες .....	14
Πριν απ' όλα.....	18

## **ΟΙ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ**

Ιωάννινα .....	26-131
Ιωάννινα - Κόνιτσα από τον κεντρικό δρόμο .....	132-151
Κόνιτσα .....	152-169
Πωγώνι .....	170-223
Ζαγοροχώρια .....	224-287

## **ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ**

Χρήσιμα τηλέφωνα .....	290
Σχετικά με τις εκδόσεις ROAD .....	294
Προσωπικές σημειώσεις .....	300
Αλφαβητικό ευρετήριο .....	304